

OPTIMIZATION OF ORGANIZATIONAL COMMUNICATIONS IN THE PROCESS OF DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISE ABSTRACT

In the article proposed the approach to optimization of organizational communications in the process of development of an industrial enterprise, which consists of determining the real information needs of the enterprise in the implementation of development projects, diagnosing the current system of organizational communications, identifying and leveling existing and hidden imbalances in the transfer and processing of information at the enterprise. Based on the filtered system of organizational communications from existing disagreements, it is proposed to optimize with the help of appropriate template maps of communication processes in the areas of implementation of industrial enterprise development projects.

Key words: enterprise, communication, process, system, development, project, information.

УДК 338.48:338.1

Бошота Н.В.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів та кредиту,
Мукачівський державний університет

ВПЛИВ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ТУРИСТИЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО КРАЇНИ

Представлена в статті транспортна інфраструктура туризму розглядається в якості комплексу, що охоплює транспортні засоби, транспортні об'єкти, транспортні та туристичні компанії, транспортні шляхи і маршрути, об'єкти сервісу і туризму в системі транспортного обслуговування, засоби інформації і зв'язку, трудові ресурси, що використовуються для організації туризму. Показано місце транспортної інфраструктури в структурі потенціалу туризму. Запропоновано класифікацію транспортної інфраструктури туризму. Визначена мета наступних досліджень – з'ясування кореляції між забезпеченістю транспортною інфраструктурою з рівнем економічних показників діяльності туристичних підприємств, оскільки недостатньо висока якість об'єктів транспортної інфраструктури, а також наявність невирішених проблем в даній сфері в цілому, включаючи фінансування, є перешкодою розвитку підприємництва як у транспортній галузі, так і в інших сферах підприємницької діяльності.

Ключові слова: туризм, потенціал, туристична інфраструктура, транспортна інфраструктура, туристичне підприємство, розвиток, підприємництво.

Постановка проблеми. Транспорт, будучи потужним двигуном прогресу, став двигуном і туризму. Очевидно, що поява автомобіля, залізниці, реактивних авіа- та морських лайнерів надала можливість пересуватися швидше і далі, з'явився доступ до невідомих регіонів світу. Таким чином, історія розвитку туризму нерозривно пов'язана з розвитком транспорту. Сучасні туристи вже не відчувають тих обмежень на пересування по земній кулі, з якими можна було зіткнутися ще кілька десятиліть тому. Практика останніх років показала, що території з більш високою транспортною доступністю, як правило, мають більш високий рівень розвитку, тому в Національній транспортній стратегії України до 2030 року [11] одним з головних пріоритетів розвитку транспорту є забезпечення доступності транспортних послуг, побудова новітньої та ефективної транспортної інфраструктури, як рушійної сили еконо-

мічного і соціального розвитку України, для створення сприятливих умов для бізнесу і сервісу для пасажирів.

Актуальність дослідження транспортної інфраструктури туризму визначається тим, що туризм – міжгалузєва індустрія і залежить від розвитку багатьох інших галузей економіки. Інфраструктура туризму, як і сам туризм, носить міжгалузєвий характер і забезпечує інтеграцію між галузями виробництва, регіонами та державами. Транспорт і транспортна інфраструктура є складовою частиною і туристичної індустрії, і туристської інфраструктури, а саме: транспортну інфраструктуру туризму можна віднести до інфраструктури туризму, до інфраструктури транспорту і до інфраструктури підприємств в туризмі. Отже, назріла необхідність у вивченні саме транспортної інфраструктури туризму як підсистеми туризму і транспорту, як провідника транспортних і туристичних послуг і системи вирішення важливих завдань підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження завдань розвитку транспортної галузі, формування і розвитку транспортної інфраструктури і транспортних систем, фінансування їх розвитку знайшло відображення в роботах таких науковців, як Хоменко І.О. [14], Логотова Т.Г. [9], Кудрицька Н.В. [8], Дорошкевич Д.В. [3], Пашенко Ю.Є. [13] та ін. Питання управління індустрією туризму та формування її інфраструктури розроблялися та висвітлені у працях Масюк Ю.О. [10], Кошової Б.Р. [7].

Менша кількість досліджень присвячена темі транспортної інфраструктури туризму, і в основному, вони мали географічну спрямованість [1]. Питання розвитку транспортної інфраструктури в туризмі піднімалися Карась О.С. [5], Котельнікова В.Є. [6]; оцінки – Невенченко А.І. [12], Іванунік В.О. [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Більшість досліджень теми, як в Україні, так і за кордоном присвячено видам і формам транспортних подорожей, проте доцільно також висвітлити транспортну інфраструктуру та її вплив на діяльність туристичного підприємства.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні впливу транспортної інфраструктури на туристичне підприємництво країни.

Виклад основних результатів. Туризм є феноменом, явищем, системою, способом соціально-культурної взаємодії і пізнання, складним міжгалузевим комплексом. В період високої волатильності світових ринків, економічної невизначеності і загрози нових фінансових і політичних криз туризм демонструє сталий розвиток у всіх регіонах світу. Згідно з прогнозом розвитку міжнародного туризму UNWTO (World Tourism Organization – Всесвітня туристична організація) «Туризм 2030», зростання міжнародних туристських прибуттів буде зростати щорічно на 3% і в 2030 р. досягне рівня \$1,8 млрд. [15].

В Україні є прекрасні можливості для розвитку туризму, хоча поки внесок цієї міжгалузевої індустрії у ВВП країни становить лише 1,2-1,6%, а в сукупності з суміжними галузями – близько 7% і останні п'ять років спостерігається негативна тенденція динаміки кількості засобів розміщення та кількості працівників в індустрії (рис. 1).

За даними Державної служби статистики України, за 2010–2017 рр. в 2017 році вперше показники виїзного туризму досягли максимальних значень: якщо в 2010 р. виїхали за кордон 13,42 млн. чол., в 2010 р. – 21,20 млн. чол., то в 2017 р. закордонні подорожі здійснили 26,44 млн. осіб (рис. 2).

Скорочення як виїзних, так і в'їзних туристичних потоків 2014–2015 рр. пов'язано, в першу чергу, із зовнішніми факторами – анексією Криму та окупацією частини Луганської та Донецької областей. Багато в чому цей факт пояснюється транспортною недоступністю віддалених від центру регіонів України, недостатньою мобільністю жителів, низьким розвитком транспорту.

Без зміни місця перебування немає сенсу говорити про туризм, оскільки туристична поїздка визначається, в першу чергу, переміщенням в часі і просторі при наявності відповідних цілей і тривалості перебування. Туристичні ресурси прив'язані до певних територій і ступінь їх популярності і використання визначається транспортною доступністю таких регіонів. Отже, туризм не може розглядатися поза зв'язком з транспортною системою і розвиток туризму вимагає від транспортної інфраструктури створення умов для вільного руху туристичних потоків [16].

Для більш детального вивчення транспортної інфраструктури туризму виникає необхідність в уточненні визначення основних понять теми, розробки системної класифікації транспортної інфраструктури туризму.

До теперішнього часу накопичений певний термінологічний досвід в частині визначення поняття «інф-

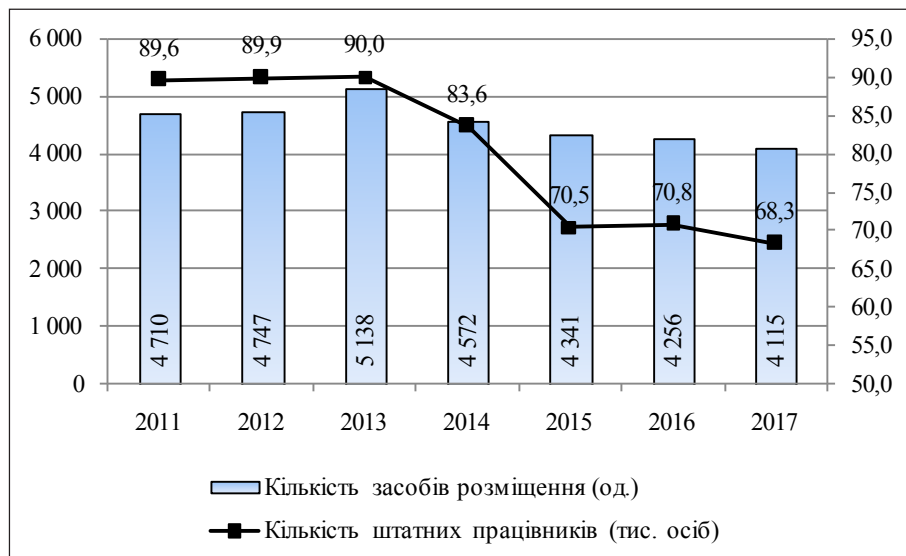

Рис. 1. Динаміка показників туризму в Україні за 2012–2017 рр. [2]

Рис. 2. Динаміка туристичних потоків в Україні за 2000–2017 рр. [2]

раструктура». Найбільш доцільним представляється трактування інфраструктури, як організаційно-економічної системи, яка є підсистемою економіки і включає сукупність підприємств, організацій, зв'язків між ними та інституційних умов функціонування, яка забезпечує сталий економічний розвиток шляхом регулювання потоків ресурсів і продуктів і тим самим сприяє конкуренції та безперервній діяльності.

Транспортну інфраструктуру можна розглядати як підсистему економічної системи, яка встановлює інституційні зв'язки і надає транспортні послуги як галузям економіки, так і населенню, як складову туристичного потенціалу країни/регіону (рис. 3).

У цьому контексті можна вважати, що транспортна інфраструктура є сполучною ланкою в економічних процесах виробництва, розподілу, обміну та споживання, впорядковуючи матеріальні потоки і впливаючи на значну частину витрат на виробництво і реалізацію, забезпечуючи, тим самим, стійке зростання галузі економіки.

Транспортна інфраструктура туризму – це комплекс, що охоплює транспортні засоби, транспортні об'єкти, транспортні та туристичні компанії, транспортні шляхи і маршрути, об'єкти сервісу і туризму в системі транспортного обслуговування, засоби інформації і зв'язку, трудові ресурси, що використовуються для організації туризму. Особливість транспортної інфраструктури туризму полягає в тому, що при наявності спеціального туристичного транспорту і туристичних маршрутів в більшості випадків вона використовується не тільки туристами, а й всіма громадянами для вирішення щоденних соціально-економічних завдань: приватних поїздок, транспортування вантажів та інших цілей.

З метою більш чіткого розуміння транспортної інфраструктури в туризмі необхідно розробити її класифікацію за кількома ознаками (рис. 4).

Таким чином, запропонована класифікація здійснюється за приналежністю – розташована на території кількох держав; в межах кордонів однієї держави; в межах одного регіону; за формою власності – єдиним

власником є держава; власником є приватні структури; власниками є держава і приватні структури; за типом використання – для масового туризму (чартерні рейси літаків, автобусів, поїздів, круїзні судна, туристські автобуси та ін.); для індивідуального туризму (приватні літаки, індивідуальні причали, яхти та ін.); для громадського використання та туризму (громадський транспорт, потяги, регулярні рейси, аеропорти, вокзали та ін.); за ступенем розвитку – в якій достатності для розвитку туризму є кількість міжнародних, регіональних аеропортів, залізничних вузлів і станцій, автовокзалів, як розвинена маршрутна мережа якісних автомобільних доріг; за функціональним призначенням – транспортні засоби (автобуси, автомобілі, поїзди, річковий та морський транспорт, інші засоби пересування), об'єкти транспортної інфраструктури (автовокзали, аеропорти, залізничні вокзали, порти), транспортні шляхи та маршрути (повітряні, річкові, морські, залізничні, автомобільні, велосипедні, пішохідні), транспортні послуги, засоби інформації, об'єкти сервісу та туризму на об'єктах транспорту та в засобах транспорту і поблизу транспортних шляхів [6].

По суті, транспортна інфраструктура туризму може охоплювати майже весь транспортний комплекс. І вирішення проблем цього комплексу вирішить багато завдань, пов'язаних з управлінням її розвитку, а значить, і розвитком туризму.

Діяльність транспортної інфраструктури туризму, як складної структури, орієнтована на повне і своєчасне задоволення потреби юридичних і фізичних осіб в транспортних і допоміжних соціально орієнтованих послугах, що здійснюються на будь-якій території в інтересах її життєзабезпечення і розвитку.

Функціонування транспортної інфраструктури орієнтоване на:

– досягнення синергетичних (полягають в якісному прирості обсягів перевезення пасажирів та надання інших послуг) і мультиплікативних (зростання нових робочих місць в туристичній галузі) ефектів, що сприя-

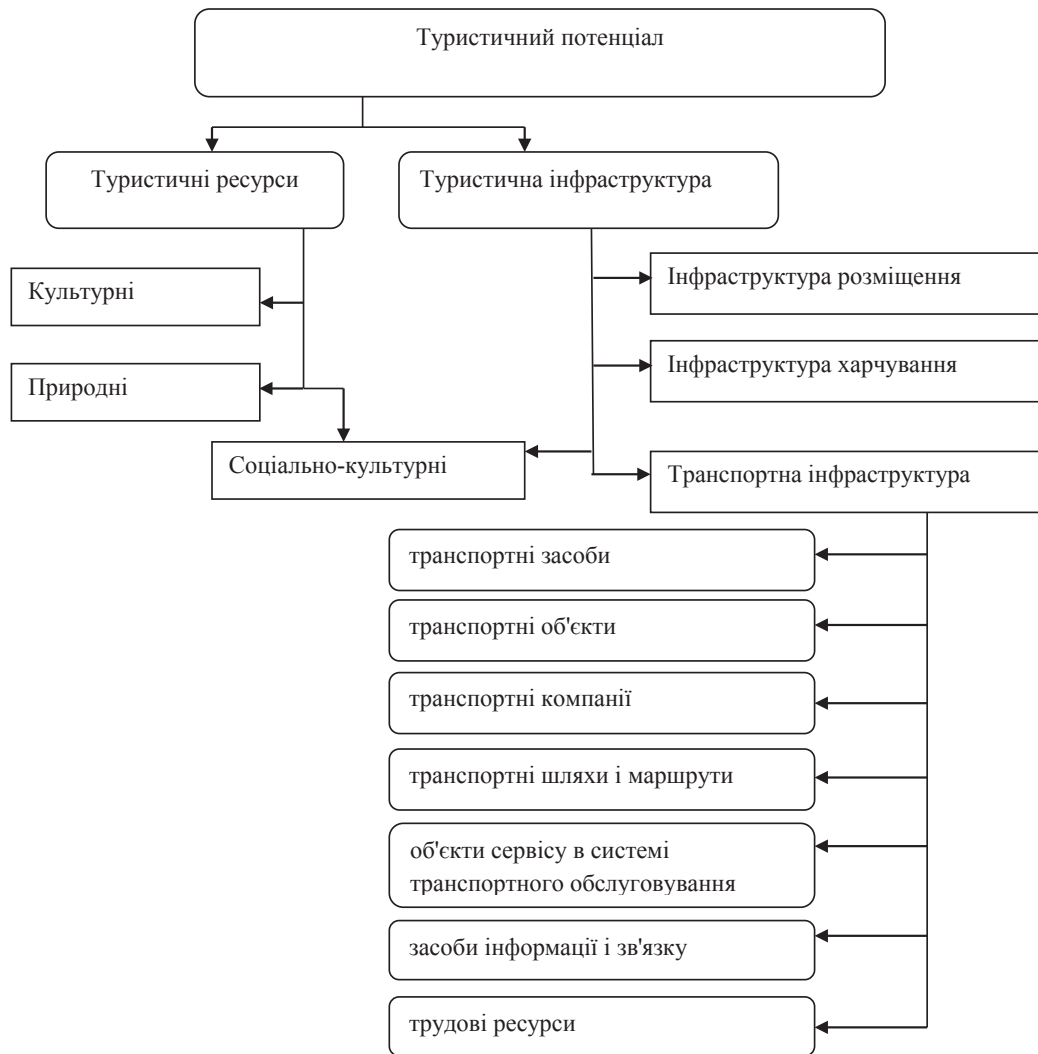

Рис. 3. Місце транспортної інфраструктури в структурі туристичного потенціалу

ють розвитку регіону на основі партнерської взаємодії елементів даної системи;

– повне і своєчасне задоволення зростаючих потреб економічних суб'єктів туризму в послугах, що надаються транспортною інфраструктурою;

– сприяння стимулюванню процесів просторової і трудової мобільності населення, які виступають в якості важливого фактора, що забезпечує розвиток туризму в регіоні;

– сприяння зростанню привабливості регіону, як об'єкта туристичного значення;

– забезпечення зростання конкурентоспроможності туристичних послуг, додана вартість яких стимульована раціональним використанням транспортної інфраструктури, і які надаються не тільки на українському, а й міжнародному ринках.

Розвиток транспортної інфраструктури туризму неможливий без розвитку підприємництва в сфері туризму. Але доведено, чим вищий рівень інфраструктурного забезпечення, тим ефективніше розвивається підприємство. Створення високорозвиненої інфраструктури є також необхідною умовою зростання

малого та середнього бізнесу, ефективність функціонування якого безпосередньо залежить від ефективності цієї інфраструктури.

Нерозв'язаним залишається питання, яким чином оцінювати не тільки ефективність транспортної інфраструктури, а й результати її впливу на підприємництво в туризмі, оскільки питання ефективності її функціонування з позиції впливу на підприємництво доволі специфічне і пов'язане з соціальним ефектом.

При всій кількості факторів впливу транспортної інфраструктури на розвиток підприємництва, їх можна об'єднати в наступні групи:

- політичні (державна політика в сфері розвитку транспортної інфраструктури);
- економічні (рівень капіталізації, конкуренція);
- організаційні (внутрішня взаємодія між суб'єктами і об'єктами управління і зовнішнім середовищем);
- соціально-культурні;
- технологічні (рівень кваліфікації фахівців, нові технології);
- екологічні;

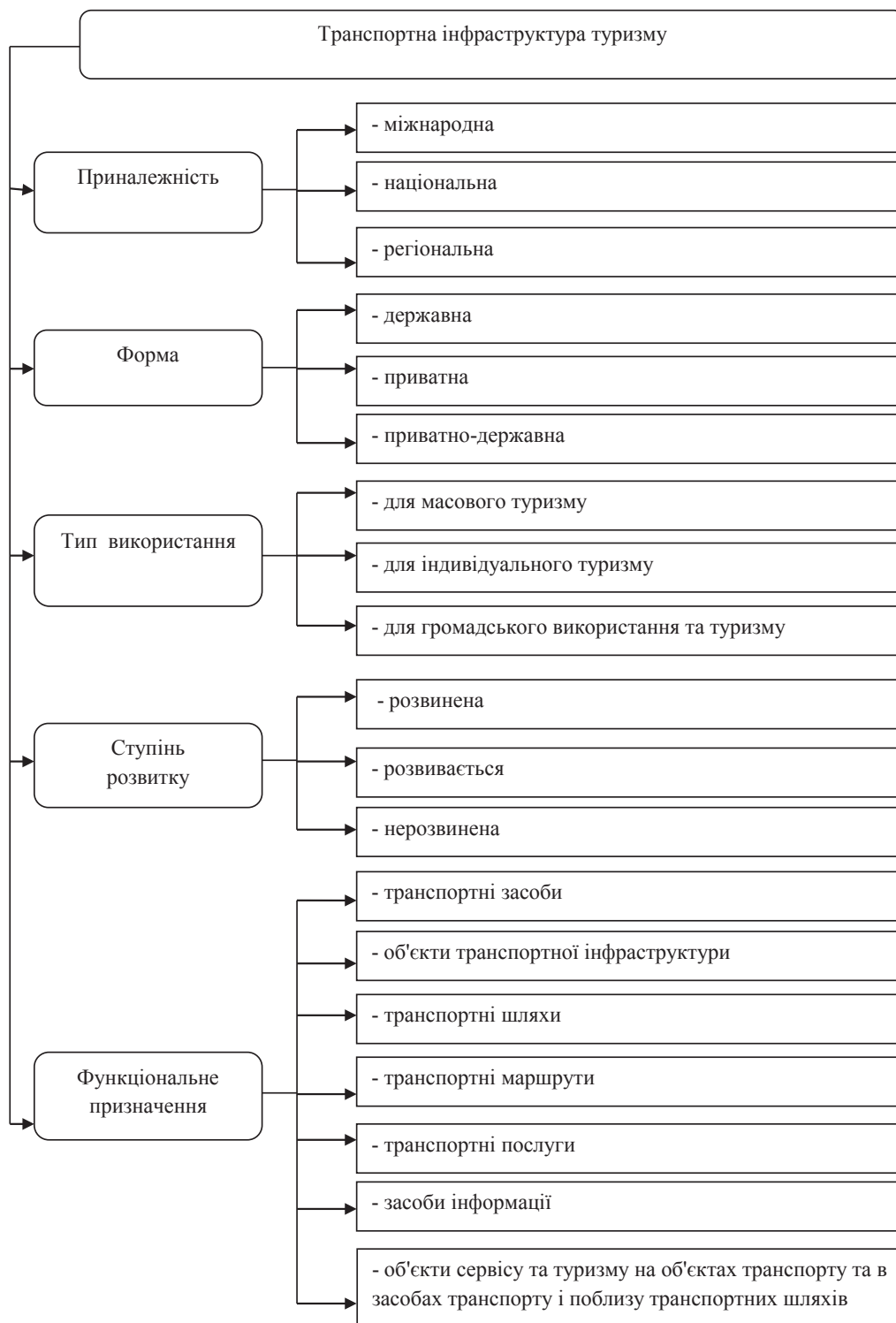

Рис. 4. Класифікація транспортної інфраструктури туризму

- інституційні (нові організаційно структурні елементи, реорганізація, ротація кадрів);
- фактори економічної безпеки.

Для отримання як кількісної, так і якісної оцінки впливу факторів на результативний показник застосовуються різні методи, які є сукупністю специфічних прийомів і інструментів спрямованих на вивчення окремих об'єктів в рамках основної методики. Можна

також сказати, що використання того чи іншого методу обумовлюється сферою дії підприємства, в кожній з яких по низці причин кращою є певна методика. Тому виникає необхідність не тільки вказати можливі методи, але і провести їх порівняльний аналіз для виявлення адекватності застосування кожного методу при визначенні впливу транспортної інфраструктури туризму на підприємство.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В цілому розвиток транспортної інфраструктури, як невід'ємної частини загальної стратегії розвитку туризму, орієнтований не тільки на підвищення якісних показників підприємств туризму, а й на покращення якості життя населення і сприяння економічному зростанню регіону/країни. Роль і значення транспортної інфраструктури в туристичному підприємстві переоцінити неможливо, оскільки підприємство в туризмі носить явно виражений соціальний

характер і передбачає цілеспрямовані дії не тільки прибуткової роботи підприємств, а й задоволення потреб людей у якісному відпочинку, подорожах і т.д.

Підтвердження гіпотези про забезпеченість економічного простору добре розвиненими транспортними системами, як однієї з ключових умов ефективної діяльності підприємств, визначення кореляції між забезпеченістю транспортною інфраструктурою з рівнем економічних показників діяльності туристичних підприємств – мета наступних досліджень.

Список літератури:

1. Бордун О.Ю. Транспортна інфраструктура західноукраїнського прикордоння: економіко-географічне дослідження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук : спец. 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / О.Ю. Бордун. – Львів, 2003. – 20 с.
2. Державна служба статистики – офіційний сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Дорошкевич Д.В. Комплексний підхід до розвитку транспортної інфраструктури територій Причорноморського регіону [Електронний ресурс] / Д.В. Дорошкевич // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 20. – С. 57-61. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2014_20_13.
4. Іванунік В.О. Сучасний стан та оцінка рівня розвитку транспортної та торговельної інфраструктури для потреб туризму та рекреації (на прикладі Чернівецької області) [Електронний ресурс] / В.О. Іванунік // Географія та туризм. – 2011. – Вип. 14. – С. 188-195. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2011_14_37.
5. Карась О.С. Напрями розвитку транспортної інфраструктури України в умовах міжнародного туризму [Електронний ресурс] / О.С. Карась // Географія та туризм. – 2010. – Вип. 7. – С. 26-31. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2010_7_9.
6. Котельникова В.Е. Управление развитием услуг транспортной инфраструктуры туризма: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05. – Экономика и управление народным хозяйством (экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами – транспорт, сфера услуг) / Котельникова Валерия Евгеньевна: М.: Государственный университет управления. – М., 2014. – 184 с.
7. Кошова Б.Р. Соціально-економічний розвиток туристичної інфраструктури: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / Богдана Романівна Кошова; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2018. – 24 с.
8. Кудрицька Н.В. Основні засади стратегії фінансування транспортної інфраструктури України [Електронний ресурс] / Н.В. Кудрицька // Формування ринкових відносин в Україні. – 2017. – № 10. – С. 76-80. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2017_10_15.
9. Логутова Т.Г. Сучасний стан транспортної інфраструктури України [Електронний ресурс] / Т.Г. Логутова, М.М. Полторацький // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2015. – Вип. 2(2). – С. 8-14. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Traeiv_2015_2\(2\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Traeiv_2015_2(2)_3).
10. Масюк Ю.О. Стратегічне управління розвитком туризму в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / Юлія Олегівна Масюк; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2017. – 318 с.
11. Національна транспортна стратегія України до 2030 року. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/content/krugliy-stil-z-pitan-onovlennya-nacionalnoi-transportnoi-strategii-ukraini-do-2030-roku.html>.
12. Невенченко А.І. Оцінка транспортної інфраструктури в туризмі на території Івано-Франківської області [Електронний ресурс] / А.І. Невенченко // Науковий вісник Чернівецького університету. Географія. – 2013. – Вип. 672-673. – С. 148-150. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchnu_2013_672-673_35.
13. Пашенко Ю.Є. Модернізація автомобільного транспорту як важливої складової транспортної інфраструктури України [Електронний ресурс] / Ю.Є. Пашенко, Н.В. Кудрицька // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 2. – С. 53-57. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2015_2_15] та ін.
14. Хоменко І.О. Методологічні основи кластеризації транспортної галузі: монографія / І.О. Хоменко. – К.: Кондор-Видавництво, 2015. – 300 с.
15. Tourism Towards 2030 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284414024>.
16. Transport and Tourism: Global Perspectives, 3rd ed., Stephen Page, Pearson. Harlow, UK (2009). 447 p.

ВЛИЯНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ НА ТУРИСТИЧЕСКОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО СТРАНЫ

Представленная в статье транспортная инфраструктура туризма рассматривается в качестве комплекса, охватывающего транспортные средства, транспортные объекты, транспортные и туристические компании, транспортные пути и маршруты, объекты сервиса и туризма в системе транспортного обслуживания, средства массовой информации и связи, трудовые ресурсы, используемые для организации туризма. Показано место транспортной инфраструктуры в структуре потенциала туризма. Предложена классификация транспортной инфраструктуры туризма. Определена цель последующих исследований – выяснение корреляции между обеспеченностью транспортной инфраструктурой с уровнем экономических показателей деятельности туристических предприятий, поскольку недостаточно высокое качество объектов транспортной инфраструктуры, а также наличие нерешенных проблем в данной сфере в целом, включая финансирование, является препятствием развития предпринимательства как в транспортной отрасли, так и в других сферах предпринимательской деятельности.

Ключевые слова: туризм, потенциал, туристическая инфраструктура, транспортная инфраструктура, туристическое предприятие, развитие, предпринимательство.

INFLUENCE OF TRANSPORT INFRASTRUCTURE ON THE COUNTRY'S TOURISM BUSINESS

The article describes the transport infrastructure of tourism as a complex covering transport vehicles, transport objects, transport and tourist companies, transport routes and routes, service facilities and tourism in the system of transport services, means of information and communication, labor resources used for tourism organization. The place of transport infrastructure in the structure of tourism potential is shown. The classification of the transport infrastructure of tourism is proposed. The purpose of the following researches is determined – to find out the correlation between the provision of transport infrastructure with the level of economic indicators of tourism enterprises, as the lack of high quality of transport infrastructure objects, as well as the presence of unresolved problems in this area in general, including financing, is an obstacle to entrepreneurship development as in the transport industry, and in other spheres of entrepreneurial activity.

Key words: tourism, potential, tourism infrastructure, transport infrastructure, tourism enterprise, development, entrepreneurship.

УДК 338,45:621:005.342

Веремєнко О.О.

аспірант кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
Запорізький національний університет

ОСНОВНІ ЦІЛІ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Досліджено основні цілі виконання програми заходів щодо підвищення енергоефективності підприємства. Проаналізовано основні інструменти енергозбереження в системах споживання електричної енергії. Обґрунтовано необхідність проведення заходів з підвищення енергоефективності.

Ключові слова: енергоефективність, інноваційний розвиток, розвиток підприємства, машинобудування.

Постановка проблеми. Економія паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР), і як наслідок грошей, не є новою ідеєю ні в нашій країні, ні за кордоном. У багатьох країнах енергозбереження – невід’ємна, а іноді і головна складова будь-якого технічного проекту. На практиці, енергозбереження означає раціональну і розумну витрату паливно-енергетичних ресурсів, до

якої стимулює не тільки щорічне зростання тарифів, але і необхідність підвищувати конкурентоспроможність і рентабельність виробництва.

Питання ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів стає особливо актуальним у зв’язку з вступом України до СОТ, адже конкуренція при цьому повинна істотно зрости. Весь світовий досвід показує,